

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
ŞƏHƏRSALMA VƏ TİKİNTİYƏ DAİR NORMATİV SƏNƏDLƏR SİSTEMİ

AzDTN 2.7-4
İDARƏ VƏ TƏŞKİLATLAR ÜÇÜN
BİNALAR VƏ OTAQLAR
LAYİHƏLƏNDİRMƏ NORMALARI

RƏSMİ NƏŞR

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
DÖVLƏT ŞƏHƏRSALMA VƏ ARXİTEKTURA KOMİTƏSİ

BAKI-2024

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
ŞƏHƏRSALMA VƏ TİKİNTİYƏ DAİR NORMATİV SƏNƏDLƏR SİSTEMİ

AzDTN 2.7-4
İDARƏ VƏ TƏŞKİLATLAR ÜÇÜN
BİNALAR VƏ OTAQLAR
LAYİHƏLƏNDİRMƏ NORMALARI

RƏSMİ NƏŞR

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
DÖVLƏT ŞƏHƏRSALMA VƏ ARXİTEKTURA KOMİTƏSİ

BAKI-2024

AzDTN 2.7-4 “İdarə və təşkilatlar üçün binalar və otaqlar. Layihələndirmə normaları”
(Azərbaycan Respublikasının Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsi-Bakı, 2024-cü il, 27 səhifə)

İşləyib: Azərbaycan İnşaat və Memarlıq Elmi-Tədqiqat İnstitutu

Təsdiqə hazırlayıb və təqdim edib: Texniki normalar, elm və layihəçilərlə iş şöbəsi

Təsdiq edilib: Azərbaycan Respublikası Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin Kollegiyasının 2024-cü il 05 aprel tarixli 3-35/3-2-2/2024 nömrəli qərarı ilə

Qüvvəyə minib: 20 aprel 2024-cü il tarixdən

Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinin qeydiyyat nömrəsi: 15202404055322

İlk dəfə qəbul edilir

Bu texniki normativ hüquqi akt qüvvəyə mindiyi tarixdən MCH 3.02-03-2002 “Здания и помещения для учреждений и организаций” normativ sənədin Azərbaycan Respublikası ərazisində hüquqi qüvvəsi dayandırılır.

İDARƏ VƏ TƏŞKİLATLAR ÜÇÜN BİNALAR VƏ OTAQLAR.
LAYİHƏLƏNDİRMƏ NORMALARI

1. Tətbiq sahəsi

Bu normalar dövlət orqanlarında, paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslərdə və büdcə təşkilatlarında (bundan sonra - idarə və təşkilatlar) dövlət vəsaitləri hesabına inşa edilən inzibati bina və otaqlarına olan tələbləri müəyyən edir.

İdarə və təşkilatlar mövcud yaşayış binasının qeyri-yaşayış sahələrində yerləşdirildikdə bu normalarla yanaşı həmin binaların layihələndirilməsi normalarının tələbləri nəzərə alınmalıdır.

Bu normaların tələbləri Prezident Administrasiyası, Nazirlər Kabineti, Milli Məclis, müdafiə, daxili işlər, xarici işlər nazirliklərinin, dövlət sərhəd, səfərbərlik, dövlət təhlükəsizliyi, xarici kəşfiyyat xidmətlərinin, səfirlik, dövlət arxivi, telekommunikasiya rabitəsi binalarının, həmçinin mobil (səyyar) binalarda yerləşmiş ofis otaqlarının layihələndirilməsinə şamil edilmir.

2. Normativ istinadlar

Bu normalarda Azərbaycan Respublikası ərazisində qüvvədə olan aşağıdakı normativ sənədlərə istinad olunur:

Azərbaycan Respublikasının Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsi;

“Azərbaycan Respublikasında Dövlət əmlakının qorunub saxlanması və səmərəli istifadə edilməsinin təkmilləşdirilməsi” haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2007-ci il 6 iyun tarixli 586 nömrəli Fərmanı, (Əlavə 1 - Azərbaycan Respublikasında dövlət əmlakının idarə edilməsinin təkmilləşdirilməsi üzrə Dövlət Proqramı);

“Yerli icra hakimiyyətləri haqqında Əsasnamə”nin təsdiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2012-ci il 6 iyun tarixli 648 nömrəli Fərmanı (“Yerli icra hakimiyyətləri haqqında Əsasnamə”yə Əlavə);

“Şəhər və digər yaşayış məntəqələri ərazisinin sanitariya, gigiyena və ekoloji normativlərə uyğun olaraq təmizlənməsi, məişət tullantılarının müfvəqqəti saxlanması, müntəzəm daşınması və zərərsizləşdirilməsi Qaydaları” (Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2005-ci il 21 aprel tarixli № 74 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmişdir);

“Tikinti obyektlərinin enerji səmərəliliyinin artırılması və enerji resurslarına qənaət edilməsi üzrə Qaydalar” (Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2014-cü il 11 mart tarixli 73 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmişdir);

“Elektrik qurğularının quraşdırılması Qaydası” (Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il 11 fevral tarixli 40 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmişdir);

“Binalar üçün minimum enerji effektivliyi normaları” (Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2023-cü il 26 avqust tarixli 287 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmişdir);

AzDTN 2.1-1

Yüklər və təsirlər. Layihələndirmə normaları;

AzDTN 2.7-2

Yaşayış binaları. Layihələndirmə normaları;

AzDTN 2.11-1

Su təchizatı. Xarici şəbəkə və qurğular;

AzDTN 2.11-3

Binaların daxili su təchizatı və kanalizasiyası. Layihələndirmə normaları;

AzDTN 2.12-2	İsitmə, ventilyasiya, havanın kondisiyalaşdırılması. Layihələndirmə normaları;
AzDTN 2.12-4	Binaların istilik mühafizəsi. Layihələndirmə normaları;
AzDTN 2.13-1*	Qaz təchizatı. Layihələndirmə normaları;
AzDTN 2.16-1	Beton və dəmirbeton konstruksiyalar. Layihələndirmə normaları;
AzDTN 2.17-1	Daş və armaturlanmış daş konstruksiyalar. Layihələndirmə normaları;
AzDTN 2.18-1	Polad konstruksiyalar. Layihələndirmə normaları;
AzDTN 2.19-1	Ağac konstruksiyalar. Layihələndirmə normaları;
DTN 2.02-01-97	Bina və qurğuların yanğın təhlükəsizliyi;
DTN 2.04-05-95	Təbii və süni işıqlandırma;
DQT 3.02-104-2001	Rayon (şəhər) məhkəmə binaları;
TNvəQ 2.01.01-82	İnşaat klimatologiyası və geofizika;
TNvəQ 2.03.11-85	İnşaat konstruksiyalarının korroziyadan mühafizəsi;
STN 62-91*	Əlillərin və məhdud hərəkətli əhali qruplarının ehtiyaclarını nəzərə alaraq yaşayış mühitinin layihələndirilməsi;
DÜİST 25772-83*	Pilləkən, balkon və damlar üçün polad məhəccərlər. Ümumi texniki şərtlər;
DÜİST 30494-2011	Yaşayış və ictimai binalar. Otaqlarda olan mikroiklimin parametrləri;
RS 34.21.122-87	Bina və qurğuların ildırımından mühafizəsi üzrə Təlimat.

Qeyd. Mətn üzrə göstərilən işarələnmələr aşağıdakı kimi oxunur:

AzDTN – Azərbaycan Dövlət Tikinti Normaları;

DTN – Dövlətlərarası Tikinti Normaları;

DQT - Dövlətlərarası Qaydalar Toplusu;

TNvəQ – Tikinti Norma və Qaydaları;

STN – Sahə Tikinti Normaları;

DÜİST – Dövlət Ümumittifaq Standartı (Dövlətlərarası Standart);

RS – Rəhbəredici sənəd;

F 4.3 – binanın təyinatı üzrə yanğın təhlükəliliyi sinfi;

C0, C1; C2 və C3 – binaların konstruktiv yanğın təhlükəliliyi sinifləri

K0, K1, K2 və K3 – inşaat konstruksiyalarının yanğın təhlükəliliyi sinifləri;

YN, Y1, Y2, Y3 və Y4 – tikinti materiallarının yanma (uyğun olaraq yanmayan, zəif-, orta-, normal- və güclüyanan) xüsusiyyətləri üzrə qrupları;

EI, REI – yanğına qarşı sədlərin (konstruktiv elementlərinin) odadavalılıq həddi.

3. Əsas anlayışlar

Bu normada aşağıdakı əsas anlayışlardan istifadə olunur:

atrium - bina daxilində yerləşən, mərtəbələr üzrə qalereyaları və onlara bitişik müxtəlif təyinatlı otaqlara qapıları və çıxışları olan işıqlı məkan;

çardaq - sonuncu mərtəbə örtüyü ilə binanın dam örtüyü və sonuncu mərtəbə örtüyündən yuxarıda olan xarici divarlar arasında məkan;

liftin holu - liftin girişi qarşısında sahə;

mansarda mərtəbəsi - binanın çardaq hissəsində yerləşən, yaşayış və qeyri-yaşayış məqsədləri üçün nəzərdə tutulmuş sahə;

kürsülük mərtəbəsi - mərtəbə hündürlüyünün yarısından çox hissəsi torpağın planlaşdırma səviyyəsindən yuxarı olan mərtəbə;

tambur - qapılar arasında yerləşən, binaya, pilləkən qəfəsinə və digər sahələrə soyuq havanın, tüstünün və müxtəlif qoxuların keçməsinin qarşısını almaq üçün nəzərdə tutulmuş keçid məkanı;

texniki mərtəbə - binanın mühəndis avadanlığının yerləşdirilməsi və kommunikasiyaların çəkilişi üçün mərtəbə. Bu mərtəbə binanın aşağı hissəsində (yeraltı texniki mərtəbə), yuxarı hissəsində (texniki çardaq) və ya mərtəbələrarası ola bilər. Mərtəbələr arasında hündürlüyü 1,8 m və daha az olan məkan, yalnız kommunikasiyaların çəkilişi üçün istifadə olunur və mərtəbə sayılır;

yeraltı mərtəbə - mərtəbə örtüyünün alt səviyyəsi hamarlanmış yer səthindən aşağı olmaqla, tam hündürlüyü boyu yerin altında yerləşən mərtəbə;

zirzəmi mərtəbəsi - mərtəbə hündürlüyünün yarısından çox hissəsi torpağın planlaşdırma səviyyəsindən aşağıda olan mərtəbə.

4. Ümumi müddəalar

4.1. İdarə və təşkilatlar üçün binaların (bundan sonra-binalar) layihələndirilməsi, tikintisi və yenidən qurulması Azərbaycan Respublikasının Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsi, bu layihələndirmə normaları və şəhərsalma və tikintiyə dair digər normativ sənədlərin tələblərinə, həmçinin "Azərbaycan Respublikasında dövlət əmlakının idarə edilməsinin təkmilləşdirilməsi üzrə Dövlət Proqramı"nın 6.3-cü bəndinə müvafiq olaraq həyata keçirilməlidir.

4.2. Layihələndirilən binaların tikinti ərazisində yerləşdirilməsi, qüvvədə olan qanunvericiliyin, şəhərsalma və tikintiyə dair normativ sənədlərin və ərazi planlaşdırılması sənədlərinin (baş plan, müfəssəl plan) tələblərinə uyğun olaraq həyata keçirilməlidir.

4.3. Binaların layihələndirilməsi və tikintisi zamanı qüvvədə olan şəhərsalma və tikintiyə dair normativ sənədlərin tələblərinə müvafiq olaraq binaların əlilliyi olan şəxslər üçün müyəssər olması təmin olunmalıdır.

Binaların hər mərtəbəsində əlilliyi olan şəxslər üçün müyəssər olan ayaqyolu nəzərdə tutulmalıdır. Ayaqyolunun (əlüzuyun olmaqla) ölçüləri əlilliyi olan şəxslərin, xüsusilə də əlil arabası istifadəçilərinin rahat istifadəsi üçün müvafiq standartlara uyğun olmalı, qapıların həm içəri, həm də çölə açılması mümkün olmalıdır. Sanitar qovşağında siqnalizasiya çəkilməlidir.

Əlilliyi olan şəxslər üçün məkan və zonaların, binaya girişlərin və otaqların parametrləri STN 62-nin tələblərinə uyğun olmalıdır.

Binaların girişi, eləcə də ətraf sahələri rampalarla təmin olunmalıdır. Rampaların maililiyi və onların kənarlarında səkilər əlilliyi olan şəxslər üçün müəyyən edilmiş tələblərə cavab verməlidir.

İclas və konfrans otaqlarında əlilliyi olan şəxslər, xüsusilə də əlil arabası istifadəçiləri üçün yerlər nəzərdə tutulmalı, həmin yerlərə gediş-gəlişin əlçatanlığı təmin edilməlidir.

4.4. İdarə və təşkilatların yerləşmələri yaşayış binasının daxilində layihələndirilərkən bu normalardan başqa, AzDTN 2.7-2 normativ sənədinin tələbləri də rəhbər tutulmalıdır. İdarə və təşkilatlar yaşayış binalarının qeyri-yaşayış sahəsində yerləşdirildikdə həmin sahə üçün ayrıca giriş-çıxış nəzərdə tutulmalıdır.

4.5. Binaların yükdaşıyan konstruksiyaları elə layihələndirilməli və inşa olunmalıdır ki, tikinti prosesində və istismar şəraitlərində aşağıdakı halların baş verməsi mümkün olmasın:

- konstruksiyaların binaların istismarının dayandırılmasına səbəb ola biləcək dağılması və zədələnməsi;

- deformasiyalar və çatların əmələ gəlməsi nəticəsində konstruksiyaların və yaxud binaların istismar xassələrinin yolverilməz dərəcədə pisləşməsi.

4.6. Binaların konstruksiyaları və qrunnt əsasları aşağıdakı yüklərin təsirinə hesablanmalıdır:

- yükdaşıyan və qoruyucu konstruksiyalarının öz çəkilərindən daimi yüklərin təsirlərinə;
- mərtəbəarası örtüklərə yayılmış və topa yüklərin müvəqqəti təsirinə;
- tikinti rayonu üçün xarakterik olan qısamüddətli yağıntıların (qar, yağış, dolu), zəlzələ, külək və temperatur-iqlim yüklərinin təsirlərinə.

Göstərilən yüklərin normativ qiymətləri, yüklərin əlverişsiz birləşmələri və buna uyğun qüvvələr, konstruksiyaların əyilmə və yerdəyişmələrinin həddi göstəriciləri, yük üzrə etibarlılıq əmsallarının göstəriciləri AzDTN 2.1-1 normativ sənədinin tələblərinə uyğun qəbul edilməlidir.

4.7. Layihələndirmədə istifadə edilən konstruksiyaların yükdaşıma qabiliyyətinin və deformasiyaya uğrama dərəcəsinin hesablanma metodları AzDTN 2.16-1, AzDTN 2.18-1, AzDTN 2.17-1, AzDTN 2.19-1 normativ sənədlərinin tələblərinə cavab verməlidir.

Binaların bünövrələri torpağın fiziki-mexaniki xüsusiyyətləri, tikinti meydançasındakı hidrogeoloji rejimin xüsusiyyətləri, həmçinin qrunntun, yeraltı suların bünövrəyə və yeraltı mühəndis şəbəkəsinə qarşı aqressivlik dərəcəsi, tikinti ərazisinin seysmikliyi nəzərə alınmaqla layihələndirilməlidir və binanın bünövrəsi altında qrunnt əsaslarının tələb olunan bərabər çökməsini təmin etməlidir.

4.8. Binalar və yerləşmələr üçün soyuq və isti su təchizatı sistemi, kanalizasiya sistemi, daxili suaxıdıcılar, yanğın əleyhinə ayrıca və yaxud birləşmiş su kəməri nəzərdə tutulmalıdır.

Binalarda təsərrüfat-içməli, yanğın əleyhinə, isti su təchizatı, kanalizasiya sistemləri və daxili suaxıdıcılar AzDTN 2.11-3 və AzDTN 2.11-1, isitmə, ventilyasiya və üstü əleyhinə mühafizə sistemləri isə AzDTN 2.12-2 normativ sənədlərinin tələblərinə uyğun nəzərdə tutulmalıdır.

İsti su yeməxana və bufetlərin texnoloji avadanlıqlarına, inventar-təmizlik otaqlarının çanaqlarının supaylayıcı kranlarına, tibb məntəqələrindəki və sanitariya qovşaqlardakı əlüzyuyanlara, şəxsi gigiyena otaqlarındakı avadanlığa və digər cihazlara verilməlidir.

4.9. Binalarda elektrik avadanlığı, işıqlandırma, rabitə xətləri və televiziya qurğuları nəzərdə tutulmalıdır. Layihə tapşırığına müvafiq olaraq, bina kompleksləri, ayrı-ayrı binalar və yerləşmələr yerli telefon rabitəsi, radio və televiziya qurğuları, səsləndirmə, gücləndirmə və nitqin sinxron tərcüməsi, vaxt siqnalizasiyası qurğuları, yanğın və qoruyucu siqnalizasiya, yanğın barədə xəbər verən sistemlər, qazla çirklənmə, üstülənmə və subasma siqnalizasiyası qurğuları, binaların mühəndis avadanlıqlarının avtomatlaşdırma və dispetçerləşdirmə qurğuları və digər qurğu növləri, həmçinin kompleks zəif cərəyan şəbəkəsi ilə təchiz olunmalıdır.

4.10. Binaların elektrotexniki qurğuları şəhərsalma və tikintiyə dair normativ sənədlərin, həmçinin "Elektrik qurğularının quraşdırılması Qaydası"na tələblərinə müvafiq olaraq layihələndirilməlidir.

4.11. Binaların ildırımından mühafizəsi televiziya antenalarının və telefon şəbəkəsi xəttinin dirəklərinin mövcud olması nəzərə alınmaqla RS 34.21.122 normativ sənədinə müvafiq yerinə yetirilməlidir.

4.12. Binalarda qaz təchizatı sistemi AzDTN 2.13-1* normativ sənədinin və qaz təsərrüfatında təhlükəsizlik qaydalarının tələblərinə müvafiq layihələndirilməlidir.

4.13. Binalarda bərk məişət tullantılarından təmizlənmə və tozuducu sistemlər nəzərdə tutulmalıdır. Binalardan bərk məişət tullantılarının kənarlaşdırılması sistemi bərk məişət tullantılarının sutka ərzində toplanmasının normalarına əsaslanaraq (binanın abadlıq dərəcəsi nəzərə alınmaqla) hesablanmalıdır. Bərk məişət tullantılarının müvəqqəti saxlanması, yığılması və daşınması "Şəhərlər və digər yaşayış məntəqələri ərazisinin sanitariya, gigiyena və ekoloji normativlərə uyğun olaraq təmizlənməsi, məişət

tullantılarının müvəqqəti saxlanması, müntəzəm daşınması və zərərsizləşdirilməsi Qaydaları'nın tələblərinə uyğun olmalıdır.

Bərk məişət tullantı borularının qurulmasının vacibliyi layihə tapşırığı ilə müəyyən olunmalıdır.

Bərk məişət tullantı boruları ilə təchiz olunmayan binaların ərazilərində bərk məişət tullantıları yığılan tutumların (urnaların) yerləşdirilməsi üçün xüsusi sahələr ayrılmalıdır. Ayrılan sahələr açıq, döşəməli, sukeçirməyən örtüklü və imkan daxilində yaşıllıqla əhatələnmiş olmalıdır.

Binadan bərk məişət tullantılarının kənarlaşdırılması vasitələri yaşayış məntəqəsinin təmizlənmə sistemi ilə əlaqələndirilməlidir.

4.14. Binaların vestibül və sonuncu mərtəbə döşəmələri arasındakı səviyyə fərqi 12 m və daha çox olduqda, əhalinin gediş-gəlişi daimi olan binalarda isə bu səviyyələrin fərqi 9 m və daha çox olduqda sərnixin liftləri nəzərdə tutulmalıdır. Binaların ikinci və ondan yuxarı mərtəbələrində əlillər üçün nəzərdə tutulmuş yerləşmələr mövcud olduqda liftlər layihə tapşırığına uyğun olaraq nəzərdə tutulur.

Binalarda digər şaquli nəqliyyat vasitələrin nəzərdə tutulmasının zəruriliyi layihə tapşırığı ilə müəyyən olunur.

Sərnixin liftlərinin sayı hesablamalar əsasında, lakin ikidən az olmamaq şərtilə təyin olunmalıdır. Bu zaman adamın xərəklə daşınması imkanı üçün binadakı liftlərdən birinin (sərnixin və ya yük-sərnixin) kabinəsinin dərinliyi 2100 mm-dən az olmamalıdır.

Lift kabinələrinin eni, dərinliyi, qapı aşırımının eni, liftə girişin qarşısındakı meydançanın eni, liftin idarəetmə düymələrinin döşəmə səviyyəsindən yerləşmə hündürlüyü əlil arabasında olan şəxslər üçün STN 62 normativ sənədinin tələblərinə cavab verməlidir. Görmə əlilliyi olan şəxslərin rahat istifadə etmə imkanının təmin edilməsi məqsədilə liftlərin mərtəbələrindəki çağırış düyməsinin, eləcə də lift daxili idarəetmə panelindəki düymələrin üzərində müvafiq məlumatlar brayl əlifbası ilə əks olunmalıdır. Mərtəbələrin nömrəsi və digər bu kimi informativ məlumatlar böyük şriftlə verilməlidir. Liftin hərəkət istiqaməti, dayanacaq və növbəti mərtəbənin nömrəsi elektron tabloda əks olunmalı və səsli bildirişlərin anonsu təmin edilməlidir.

10 və daha çox mərtəbəli binaların sərnixin daşıyan liftlərindən biri yanğından mühafizə bölmələrinin daşınması üçün nəzərdə tutulmalıdır. Mövcud 9 mərtəbəli binada mansarda mərtəbəsi inşa edildikdə belə liftin nəzərdə tutulmamasına yol verilir. Atriumlar qurulduğu halda lift 7 və daha çox mərtəbəli binalarda nəzərdə tutulmalıdır.

Hündürlüyü 28 m-dək olan binaların liftlərinin sayı ikidən çox olmadıqda, onların pilləkən qəfəsində yerləşdirilməsinə yol verilir.

4.15. Binaların tikintisi ilə əlaqədar sənədlərin tərkibinə əlavə olaraq binanın enerji pasportu və istismar üzrə təlimat daxil edilməlidir.

Enerji pasportu binanın istilik mühafizəsi xarakteristikasının və onun enerji istifadəsinin təyin olunması üçün nəzərdə tutulur və bu normaların 9-cu bölməsinin müddəaları nəzərə alınmaqla, "Tikinti obyektlərinin enerji səmərəliliyinin artırılması və enerji resurslarına qənaət edilməsi üzrə Qaydalar" da müəyyən olunmuş forma üzrə tərtib olunmalıdır.

İstismar üzrə təlimatda istismar prosesində bina və qurğuların təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üçün zəruri tələb və müddəalar, o cümlədən əsas konstruksiyalar və mühəndis sistemləri haqqında məlumatlar, karkasın gizli elementlərinin yerləşməsi, gizli elektrik naqillərinin və mühəndis şəbəkələrinin sxemləri, həmçinin binaların konstruksiya elementlərinə və onun elektrik şəbəkəsinə düşən yüklərin həddi qiymətləri əks olunmalıdır.

5. Otaqlara tələblər

5.1. Dövlət orqanlarının, dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatların fəaliyyətinin həyata keçirilməsi üçün zəruri olan qeyri-yaşayış sahələri ilə təmin olunması "Azərbaycan Respublikasında

dövlət əmlakının idarə edilməsinin təkmilləşdirilməsi” üzrə Dövlət Proqramının 6.3 -cü bəndinə müvafiq həyata keçirilməlidir.

5.2. İdarə və təşkilatlar üçün binaların otaq və yerləşmələri layihə tapşırığından asılı olaraq aşağıdakı əsas funksional qrupları təşkil edirlər:

- a) rəhbərlik üçün kabinetlər;
- b) idarə və təşkilatların struktur bölmələrinin iş otaqları;
- c) müşavirələr üçün otaqlar və konfrans zalları;
- ç) məlumat-texniki təyinatlı yerləşmələr, o cümlədən texniki kitabxanalar, layihələndirmə üçün kabinetlər, arxivlər və digər otaqlar;
- d) giriş qrupu yerləşmələri, o cümlədən vestibül, vestibül önü, qarderob, buraxılış bürosu, mühafizə otaqları;
- e) sosial-məişət xidməti otaqları, o cümlədən ictimai-iaşə müəssisələri otaqları, tibbi xidmət, sanitariya qovşaqları, xidmət və istismar heyəti üçün otaqlar, idman-sağlamlıq yerləşmələri;
- f) binanın texniki xidmət göstərən yerləşmələri, o cümlədən təmir emalatxanaları, müxtəlif təyinatlı anbar və saxlanma yerləri;
- g) mühəndis avadanlıqları üçün yerləşmələr, o cümlədən ventilyasiya kameraları, elektrik lövhələri.

5.3. İdarə və təşkilatların inzibati binalarında otaqların təyinatı, onların sahəsi, qarşılıqlı funksional əlaqəsi layihə tapşırığında müəyyən edilir. Bu zaman məhkəmələr istisna olmaqla, digər idarə və təşkilatların inzibati binalarında otaqların sahələrinin yolverilən maksimal ölçüləri bu normaların 1-3 nömrəli əlavələrində, məhkəmə və prokurorluq orqanlarının inzibati binalarında otaqların tövsiyə olunan ölçüləri isə bu normaların 4 nömrəli əlavəsində müəyyən edilir. İdarə və təşkilatların struktur bölmələrinin iş otaqlarında bir adama düşən sahə, onların profili və fəaliyyət istiqamətlərinə uyğun olaraq, lakin təşkilati-texniki avadanlıq üçün xüsusi mebel nəzərə alınmamaq şərtilə “Azərbaycan Respublikasında dövlət əmlakının idarə edilməsinin təkmilləşdirilməsi” üzrə Dövlət Proqramının 6.3 bəndi nəzərə alınmaqla işçi heyətinin ştat vahidi üçün normalar əsas götürülməklə müəyyən edilməlidir.

Qeyd: Şəhər (rayon) icra hakimiyyəti orqanlarının inzibati binalarında otaqların sahələrinin yolverilən maksimal ölçüləri “Yerli icra hakimiyyətləri haqqında Əsasnamə”yə uyğun olaraq, onların struktur və ştat vahidlərinin sayı müəyyən olunmaqla bu Normaların Əlavə 2-sinin tələbləri əsasında təyin olunmalıdır.

5.4. Məlumat hesablaşma texnikası və rabitə vasitələri üçün otaqların tərkibi və sahəsi, eləcə də ona olan tələblər layihə tapşırığına əlavə edilmiş xüsusi texniki tapşırıqlarla təyin olunmalıdır.

5.5. İdarə və təşkilatların fəaliyyəti üçün xarakterik xüsusi təyinatlı otaqların tərkibi və sahəsi qüvvədə olan normativ sənədlər nəzərə alınmaqla layihə tapşırığında müəyyən edilir.

5.6. Otaqların və dəhlizin hündürlüyü döşəmədən tavana qədər 3 m-dən az olmamalıdır. Yaşayış, həmçinin inzibati binaların daxilində yerləşən ofis otaqlarının hündürlüyü, binanın müvafiq otaqlarının hündürlüyü qəbul edilməlidir.

5.7. Dəhlizlərin eni DTN 2.02-01 normativ sənədinin tələblərinə cavab verməli, lakin dəhlizin uzunluğu 10 m-ə qədər olduqda eni 1,2 m-dən, 10 m-dən artıq olduqda eni 1,5 m-dən və kulyar görüşmələr və yaxud gözləmə otağı kimi istifadə edilən dəhlizlərin eni 2,4 m-dən az olmamalıdır.

5.8. Texniki mərtəbələrin hündürlüyü yerləşdirilən avadanlıq, mühəndis şəbəkələri və onların istismar şəraiti nəzərə alınmaqla qəbul edilməlidir. Bu zaman xidmət göstərilməsi üçün bu yerləşmələrdə hündürlük 1,8 m-dən az olmamalıdır.

5.9. Ən uzaq otağın qapısından yaxındakı liftin qapısına qədər olan məsafə 60 m-dən çox olmamalıdır.

Sərnişin liftlərindən çıxışları lift holundan, o cümlədən vestibüldən və ya digər təyinatlı holdan (əgər holl lift sahəsinə daxildirsə) layihələndirmək lazımdır.

Sərnişin liftlərinin lift holunun eni aşağıda göstərilənlərdən az olmamalıdır:

- liftlər bircərgəli yerləşdikdə - ən kiçik lift kabinəsinin eninin iki misli;
- ikicərgəli yerləşdikdə isə ən kiçik kabinə eninin üç mislindən az olmayaraq.

Kabinə dərinliyi 2100 mm və daha çox olan liftlərin önündə lift holunun eni 3,0 m-dən az olmamalıdır:-

Yanacaq materiallarının saxlanması üçün olan anbar və digər otaqlardan bilavasitə lift holuna çıxışın olması yolverilməzdir.

5.10. İdarə binalarında mülki müdafiə otaqlarının yaradılması zərurəti Azərbaycan Respublikasının Fövqəladə Hallar Nazirliyi ilə razılaşdırılaraq layihə tapşırığı ilə müəyyən edilməlidir.

5.11. Rayon (şəhər) məhkəmə binalarının məhkəmə iclası zallarının, proses iştirakçıları üçün otaqların sayı və sahəsi, hakimlərin işçi, eləcə də təsərrüfat otaqlarının sahəsi DQT 3.02-104 – ün 5-ci bölməsinin tələbləri nəzərə alınmaqla müəyyən edilir.

6. Yanğın təhlükəsizliyi

6.1. Əsas müddəalar

6.1.1. Bu normalarla təyin olunmuş yanğın təhlükəsizliyi tələbləri DTN 2.02-01-də qəbul olunmuş müddəalara və təsnifatlara əsaslanır.

6.1.2. Hündürlüyü 50 m-ə qədər və təyinatı üzrə yanğın təhlükəliliyi sinfi F 4.3 (DTN 2.02-01) olan binalar, eləcə də təyinatı üzrə digər yanğın təhlükəliliyi sinfinə aid binaların daxilində yerləşmiş bu sinfə aid otaqlar üçün bu normaların tələbləri şamil olunur.

Yaşayış binalarının daxilində və yaxud onların daxilində-bitişik inşa edilmiş F 4.3 sinifli otaqlar həmçinin DTN 2.02-01 normativ sənədinin tələblərinə cavab verməlidirlər.

50 m-dən hündür olan binalar üçün DTN 2.02.01 normativ sənədinə müvafiq olaraq, onların yanğından mühafizəsinin spesifik xüsusiyyətlərini nəzərə alan əlavə tədbirlərdən ibarət texniki şərtlər hazırlanmalı və DTN 2.02-01 normativ sənədində müəyyən olunmuş qaydada razılaşdırılmalıdır.

6.1.3. Yanğın aşkar edən və söndürən avtomatik qurğular, yanğın barədə xəbərdarlıq sistemləri yanğın təhlükəsizliyi sahəsində qüvvədə olan normativ sənədlərin tələblərinə müvafiq nəzərdə tutulmalıdır.

6.2. İnsanların təhlükəsizliyinin təmin edilməsi

6.2.1. Təxliyə çıxışlarının və pilləkən marşlarının eni bu çıxışdan təxliyə olunanların sayından asılı olaraq, binalarda 1 m eninə düşən say hesabı ilə təyin olunmalıdır:

I və II odadavamlılıq dərəcəli, yanğın təhlükəliliyi sinfi C0 olan binalarda -165 nəfərdən;

III və IV odadavamlılıq dərəcəli, yanğın təhlükəliliyi sinfi C0, C1 olan binalarda -115 nəfərdən;

III və IV odadavamlılıq dərəcəli, yanğın təhlükəliliyi sinfi C2, C3 və V odadavamlılıq dərəcəli, bütün yanğın təhlükəliliyi siniflərindən olan binalarda - 80 nəfərdən artıq olmamalıdır.

Təxliyə çıxışlarının eni həmçinin, DTN 2.02-01-nin 6.16-ci bəndinin, pilləkən marşlarının isə 6.29-cu bəndinin tələbləri nəzərə alınmaqla təyin olunmalıdır.

6.2.2. Təxliyə yolları ilə ən uzaqda yerləşən otaqların qapılarından (ayaqyolu, əlüzyuyan, tütün çəkmək üçün yerləşgələr və adamların daimi olmadığı digər xidməti yerləşgələr istisna olmaqla) bayıra və yaxud pilləkən qəfəsinə qədər olan məsafə cədvəl 6.1-də göstəriləndən çox olmamalıdır.

Dalanlı dəhlizə və yaxud hola çıxan otaqların tutumu 80 nəfərdən çox olmamalıdır.

Cədvəl 6.1

Binanın oda davamlılıq dərəcəsi	Binanın konstruktiv yanğın təhlükəliliyi sinfi	Məsafə, m, dəhlizdə adam axınının sıxlığı* nəfər/m ² olduqda				
		2-yə qədər	2-dən-3-ə qədər	3-dən - 4-ə qədər	4-dən - 5-ə qədər	5-dən yuxarı
A. Pilləkən qəfəsələri və ya xarici çıxışlar arasında olan yerləşmələrdən						
I və II	C0	60	50	40	35	20
III	C0, C1	40	35	30	25	15
IV	C0, C1					
III	C2, C3					
IV	C2, C3					
V	Normalaşdırılmır	30	25	20	15	10
B. Dalanlı dəhlizə və ya hola çıxışları olan yerləşmələrdən						
I və II	C0	30	25	20	15	10
III	C0, C1	20	15	15	10	7
IV	C0, C1					
III	C2, C3					
IV	C2, C3	15	10	10	5	5
V	Normalaşdırılmır					
*Yerləşmələrdən təxliyə olunanların sayının təxliyə yolundakı dəhlizin sahəsinə nisbəti						

6.2.3. Zalların (konfrans zalları, yeməxanaların yemək zalları) cədvəl 6.2-yə müvafiq mərtəbələrdə yerləşdirilməsi zəruridir.

Maili döşəməsi olan zalların mərtəbə həddi müəyyən edilərkən, döşəmə səviyyəsi yerlərin ilk sırasından qəbul edilməlidir.

Cədvəl 6.2

Binanın odadavamlılıq dərəcəsi	Konstruktiv yanğın təhlükəliliyi sinfi	Zalda yerlərin sayı	Mərtəbə
I,II	C0	300-ə qədər	1-16
		300-dən - 600-ə qədər	1-5
		600-dən çox	1-3
II	C1	300-ə qədər	1-3
III	C0	300-dən - 600-ə qədər	1-2
III	C1	300-ə qədər	1-2
		300-dən- 600-ə qədər	1
IV	C0, C1	300-ə qədər	1
IV	C2, C3	100-ə qədər	1
V	normalaşdırılmır	100-ə qədər	1

6.2.4. Zalların istənilən nöqtəsindən ən yaxın təxliyə çıxışına qədər ən böyük məsafə cədvəl 6.3-də göstəriləndən çox olmamalıdır.

Cədvəl 6.3

Zalın təyinatı	Binanın oda davamlılıq dərəcəsi	Binanın konstruktiv yanğın təhlükəliliyi sinfi	Məsafə m, zallarda, həcmində görə, min m ³	
			5-ə qədər	5-dən -10-a qədər
Sərgi zalları, konfrans zalları, trenajor zalları və s.	I, II	C0	30	45
	III	C0	÷	÷
	III	C1	20	30
	IV	C0, C1	÷	÷
	IV	C2-C3	15	-
	V	normalaşdırılmayıb	÷	-
Hər birinin əsas keçid sahəsi təxliyə olunan hər bir adam üçün ən azı 0,2 m ² hesabı ilə yeməxana, oxucu zalları	I, II	C0	65	-
	III	C0	÷	-
	III	C1	45	-
	IV	C0, C1	÷	-
	IV	C2-C3	30	-
	V	normalaşdırılmır	÷	-
<i>Qeyd. Cədvəldəki xətt işarəsi, həmin yerləşmələrin göstərilən həcmdə ola bilməməsi deməkdir.</i>				

6.2.5. Meydançalar arasında bir pilləkən marşındakı pillələrin sayı (əyrixətli pilləkənlər istisna olmaqla) 16-dan çox olmamalıdır. Birmarşlı pilləkəndə, eləcə də iki və yaxud üçmarşlı pilləkənlərin bir marşında, birinci mərtəbə hüdudlarında ən çox 18 pillənin olmasına yol verilir.

6.2.6. İkinci mərtəbədən 2-ci təxliyə çıxışı kimi 3-cü tip pilləkəndən istifadə edilməsinə yol verilir. 3-cü tip pilləkənlər təxliyə olunanların sayına (aşağıda göstərilən saydan artıq olmamaqla) hesablanmalıdır:
70 - I və II odadavamlılıq dərəcəli yanğın təhlükəliliyi C0 sinifli binalar üçün;
50 - III və IV odadavamlılıq dərəcəli yanğın təhlükəliliyi C0, C1 sinifli binalar üçün;
30 - III və IV odadavamlılıq dərəcəli yanğın təhlükəliliyi C2, C3 sinifli binalar üçün;
Normalaşdırılmır- V odadavamlılıq dərəcəli binalar üçün.

6.3. Yanğının yayılmasının qarşısının alınması

6.3.1. Odadavamlılıq dərəcəsi, konstruktiv yanğın təhlükəliliyi sinfi, binaların yol verilən hündürlüyü (DTN 2.02.01 üzrə) və yanğın bölməsi hüdudlarında mərtəbənin sahəsi cədvəl 6.4 üzrə qəbul edilməlidir.

Odadavamlılığı IV dərəcə, mərtəbə sayı 2 və daha çox olan binalarda yükdaşıyıcı konstruksiya elementlərinin odadavamlılığının həddi R45-dən aşağı olmamalıdır.

Otaqlar avtomatik yanğınsöndürmə qurğuları ilə təchiz edildikdə, odadavamlılıq dərəcəsi IV, yanğın təhlükəliliyi sinfi C0 və C1 olan binalar, eləcə də odadavamlılıq dərəcəsi V olan binalar istisna olunmaqla, cədvəl 6.4-də göstərilmiş sahələrin 100 % artırılmasına yol verilir.

Cədvəl 6.4-də binanın odadavamlılıq dərəcəsi və konstruktiv yanğın təhlükəliliyi sinfinin birləşmələrinə görə bina kateqoriyaları və yanğın bölmələri üçün normalar müəyyən olunmuşdur. Bu cədvəldə nəzərdə tutulmayan digər birləşmələrdə, mərtəbənin sahəsi və binanın hündürlüyü həmin

kategoriya binalar üçün cədvəldə qeyd olunan göstəricilərinin ən aşağısı qəbul edilməli və ya DTN 2.02-01 normativ sənədinin 1.6-cı bəndinə uyğun müəyyən olunmuş qaydada razılaşıdırılır.

Cədvəl 6.4

Binaların odadavamlılıq dərəcəsi	Konstruktiv yanğın təhlükəliliyi sinfi	Binanın yol verilən hündürlüyü, m	Yanğın bölməsi hüdudunda mərtəbənin sahəsi, m ² , aşağıda qeyd olunan mərtəbə sayında:					
			1	2	3	4-5	6-9	10-16
I	C0	50	6000	5000	5000	5000	5000	2500
II	C0	50	6000	4000	4000	4000	4000	2200
II	C1	28	5000	3000	3000	2000	1200	-
III	C0	15	3000	2000	2000	1200	-	-
III	C1	12	2000	1400	1200	800	-	-
IV	C0	9	2000	1400	1200	-	-	-
IV	C1	6	2000	1400	-	-	-	-
IV	C2, C3	6	1200	800	-	-	-	-
V	C1-C3	6	1200	800	-	-	-	-

Qeyd:

1. Burada və bundan sonra 6-cı bölmədə binanın hündürlüyü DTN 2.02-01 normativ sənədinə (1.5* bəndinə qeyd) müvafiq olaraq və yanğınsöndürən maşınların keçid səthindən yuxarı mərtəbənin açılan boşluğunun aşağı sərhəddinədək, yuxarı texniki mərtəbə sayılmadan təyin edilir;

2. Cədvəldəki “-” işarələri həmin odadavamlılıq dərəcəsi olan binanın qeyd olunan sayda mərtəbələrin ola bilməməsini göstərir.

Birmərtəbəli binaların yanğın əleyhinə divarları ilə binanın tikinti sahəsinin 15%-dən az hissəsini tutan ikimərtəbəli hissəsi arasındakı mərtəbə sahəsi, birmərtəbəli bina üçün olduğu kimi qəbul edilməlidir.

Binaya bitişik tikilmiş örtüklərin, terrasların, qalereyaların, eləcə də yanğın əleyhinə divarlarla ayrılmış digər bina və qurğuların odadavamlılıq dərəcəsinin, binanın odadavamlılıq dərəcəsi ilə bir pillə aşağı qəbul edilməsinə yol verilir.

6.3.2. Binanın yükdaşıyan elementlərinin tələb olunan həddi odadavamlılığının təmin edilməsi üçün I, II, III odadavamlılıq dərəcəli binalarda yalnız konstruktiv oddan qorunmanın tətbiq edilməsinə yol verilir (üzülük, betonlama, suvaq).

6.3.3. I, II, III odadavamlılıq dərəcəli binalarda mansarda mərtəbəsi üçün yükdaşıyan inşaat konstruksiyalarının odadavamlılıq həddinin R45 qəbul edilməsinə, onların K0 yanğın təhlükəsizliyi sinfini təmin etmək və mansardanın aşağı mərtəbələrədən 2-ci tip yanğın əleyhinə örtüklə ayırmaqla yol verilir.

Bu halda mansarda mərtəbəsi yanğın əleyhinə birinci tip arakəsmələrlə I və II odadavamlılıq dərəcəli binalar üçün 2000 m²-dən, III odadavamlılıq dərəcəli binalar üçün 1400 m²-dən artıq olmamaq şərti ilə bölmələrə ayrılmalıdır. Bu zaman yanğın əleyhinə arakəsmə bu normaların 6.3.5-ci bəndinə uyğun olaraq yanğın əleyhinə divar kimi dam örtüyündən hündür olmalıdır.

Hündürlüyü 28 m-dək (daxil olmaqla) olan binaların mansardalarında K0 sinifli yanğın təhlükəsizliyini təmin edən oddanmühafizəli ağac konstruksiyaların tətbiq edilməsinə yol verilir.

6.3.4. Çardaqların çatqlarının, qəfəsələnməsinin və örtüyünün tezalısan materiallardan hazırlanmasına yol verilir. Çardağı olan binalarda (V dərəcəli odadavamlı binalar istisna olunmaqla) çatqlar və qəfəsələnmə tezalısan materiallardan quraşdırıldıqda dam örtüyünün yanan materiallardan

quraşdırılmasına yol verilmir. Çatqı və qəfəsələr isə oddan müdafiə məqsədilə sınaq zamanı ağacın kütləsinin azalmasını 13 %-dən çox olmayaraq təmin edən rejimdə emal olunmalıdır.

6.3.5. Yanğın əleyhinə divarlar damdan hündür olmalıdır: əgər çardaqlı və ya çardaqsız dam örtüyü elementlərindən heç olmasa biri, dam örtüyü istisna olunmaqla, Y3- Y4 qrupuna aid materiallardan hazırlandıqda azı 60 sm, Y1 və Y2 qruplarına aid materiallardan hazırlandıqda isə azı 30 sm hündür olmalıdır.

Dam örtüyü istisna olunmaqla, çardaq və ya çardaq örtüklərinin bütün elementləri YN qrupuna aid materiallardan yerinə yetirildiyi halda, yanğın əleyhinə divarlar dam örtüyündən yuxarı qaldırılmaya bilər.

6.3.6. Xarici divarları Y1, Y2, Y3 və Y4 qrup materiallarının tətbiqi ilə yerinə yetirilmiş binalarda bu divarlar yanğın əleyhinə divarlarla kəsişməli və 30 sm-dən az olmamaq şərtilə divarın xarici səthinə çıxmalıdır.

Xarici divarlar YN qrup materiallardan lentvari şüşələnmə ilə quraşdırıldıqda yanğın əleyhinə divarlar şüşələnməni ayırmalıdır. Bu zaman yanğın əleyhinə divarın xarici divarın səthindən çıxmamasına yol verilir.

Yanğın əleyhinə divarlarda ventilyasiya və tüstü kanallarını elə quraşdırmaq lazımdır ki, onların yerləşdirilməsi yanğın əleyhinə divarın odadavamlılıq həddi kanalın hər tərəfindən I tip odadavamlı divarlarda ən azı REI 150, II tip yanğın əleyhinə divarlarda isə ən azı REI 45 təmin edilmiş olsun.

YN qrup materiallardan hazırlanmış yanğın əleyhinə mərtəbəarası örtüklər xarici divarlara aralıqsız birləşməlidir. Yanğın əleyhinə örtüklər K1, K2 və K3 sinifli xarici divarları olan binalarda və yaxud örtük səviyyəsində şüşələnmiş binalarda, həmin divarlar və şüşələnmə ilə kəsişməlidir.

6.3.7. Bina yanğın bölmələrinə bölündükdə, ən hündür və ən enli bölmənin divarı yanğın əleyhinə olmalıdır.

Yanğın əleyhinə divarın xarici hissəsində bitişik bölmənin damı üzərindən, divarlardan şaquli istiqamətdə azı 8 m və üfüqi istiqamətdə azı 4 m məsafədə odadavamlılıq həddi normalaşdırılmamış pəncərə, qapı və darvaza yerləşdirilməsinə yol verilir.

6.3.8. Binanın bir hissəsinin digərinə bucaq altında birləşdiyi halda, yanğın əleyhinə divarların və ya arakəsmələrin xarici divarlarda yerləşən pəncərə və ya qapı yerlərinin yaxın tirləri arasındakı üfüqi xətt üzrə məsafəsinin 4 m-dən az olmaması zəruridir. Yanğın əleyhinə olan divarlara və ya arakəsmələrə bucaq altında birləşən divar, karniz və dam çıxıntıları hissələri 4 m-dən az olmayan uzunluqda YN qrupuna aid materiallardan hazırlanmalıdır. Göstərilən pəncərə boşluqları arasındakı məsafə 4 m-dən az olduqda, onlarda yanğın əleyhinə 2-ci tip qapı və ya pəncərələr quraşdırılmalıdır.

6.3.9. Divarlarda, arakəsmələrdə, mərtəbəarası örtüklərdə, dam örtüklərində və binaların digər qoruyucu konstruksiyalarında Y3, Y4 qruplarına aid materiallarla məhdudlanan boşluqların nəzərdə tutulmasına, aşağıdakı boşluqlar istisna olunmaqla, yol verilmir:

- bütöv diafraqmalarla, həmçinin daxili divarların konturu üzrə, sahəsi 54 m²-dən artıq olmayan hissələrə bölünmüş ağac konstruksiyalı mərtəbəarası örtüklərdə, dam örtüklərində;

- polad və ya profilləndirilmiş alüminium vərəq ilə buxar izolyasiyası arasında, o şərtlə ki, buxar izolyasiyası arxasında YN, Y1, Y2 qruplarına aid materiallardan olan isidici qat yerləşir. İsidici materiallar Y3, Y4 qruplarından olduqda (o cümlədən, buxar izolyasiyasız), bu boşluqlar köndələn hissələrdə YN, Y1, Y2 qruplarına aid materialları ilə azı 25 sm dərinlikdə doldurulmalıdır;

- K0 yanğın təhlükəsizliyi sinifli konstruksiyaları ilə onların Y3, Y4 qrupuna aid materiallardan olan üzlükləri arasında otaqlar tərəfdən, sahəsi bu boşluqların bütöv diafraqmalarla 3 m²-dən artıq olmayan hissələrə bölünməsi şərtilə;

- Y3, Y4 qrupuna aid materiallardan üzlüklər ilə hündürlüyü yer səviyyəsindən 6 m-dən artıq olmayan və tikinti sahəsi 300 m²-dən artıq olmayan birmərtəbəli binaların divarlarının xarici səthləri arasında, sahəsi bu boşluqların bütöv diaqramlarla 7,2 m²-dən artıq olmayan hissələrə bölünməsi şərti ilə.

Bütöv diaqramların, termoplastik penoplastlar istisna olunmaqla, Y3, Y4 qrupuna aid materiallardan yerinə yetirilməsinə yol verilir.

6.3.10. Profilləndirilmiş metal örtüyü və Y1-Y4 qrupuna aid materiallardan hazırlanan istilik qatı olan binalarda örtük qabırğaları boşluqlarının örtüyün divarlara, deformasiya tikişlərinə, fənər divarlarına birləşdiyi yerlərdə, həmçinin dam örtüyünün bel tilinin və şirmaların hər tərəfindən 250 mm uzunluğunda YN qrupuna aid materiallar ilə doldurulması nəzərdə tutulmalıdır.

6.3.11 Binalar arasındakı keçidlərin qoruyucu konstruksiyaları əsas binanın odadavamlıq həddinə müvafiq olmalıdır. Piyada və kommunikasiya tunelləri yanmayan materiallardan layihələndirilməlidir. Binaların divarları, onlara keçidlərin və tunellərin birləşdiyi yerlərdə K0, odadavamlılıq həddi REI 45 olmaqla nəzərdə tutulmalıdır. Bu divarlarda, keçidlərə və tunellərə açılan qapılar, yanğın əleyhinə 2-ci tip olmalıdır.

6.3.12. Pilləkən qəfəsələrinin ümumi dəhlizlərə açılan qapılarının, lift holları və tambur-şlüz qapılarının kip örtülməsi üçün mexanizmləri olmalı və onların açarsız açılmasına mane olan kilidləri olmamalıdır.

6.3.13. Dörd və daha çox mərtəbəli binaların qapılarında, framuqalarında və arakəsmələrində (qapılarda, pilləkən qəfəsələrinin daxili divarları daxil olmaqla arakəsmə və divarlarda) şəffaf material kimi möhkəmləndirilmiş və ya armaturlanmış şüşə və şüşəbloklar tətbiq olunmalıdır. Hündürlüyü 4 mərtəbə və daha az olan binalarda tətbiq olunan şəffaf şüşə növlərinə məhdudiyət qoyulmur. Mərtəbə sayı 4 və daha çox olan binalarda ümumi dəhlizlərə açılan pilləkən qəfəsələrinin qapıları, lift holları və tambur-şlüzlərin qapıları bütöv və ya armaturlanmış şüşəli olmalıdır.

6.3.14. Y1-Y4 qrupuna aid materiallardan olan açılan arakəsmələr hər iki tərəfdən, Eİ 30 odadavamlılıq həddini təmin edən YN qrupuna aid materiallar ilə qorunmalıdır.

6.3.15. Binaların daxili yanğın söndürülməsinə olan su sərfi, eyni zamanda iki su şırnağından istifadə olunması hesabından və bir su şırnağının su sərfinin 2,5 l/s, lakin AzDTN 2.11-3 normativ sənədində göstəriləndən az olmayaraq qəbul olunmalıdır.

6.4. Atriumların layihələndirilməsinə tələblər

6.4.1. Atrium və onunla əlaqəli otaqların daxil olduğu bina bölməsi yanğın əleyhinə müdafiə sistemi ilə təchiz edilərək yanğın bölməsinə ayrılır.

6.4.2. Yanğın əleyhinə müdafiə sisteminə daxildir:

- a) üstü əleyhinə müdafiə;
- b) yanğın əleyhinə daxili su kəməri və avtomatik yanğınsöndürmə;
- c) yanğınsöndürmə bölmələri üçün liftlər (6 mərtəbədən artıq olmayan, yanğın əleyhinə müdafiə sistemi bütün kompleksi ilə təchiz olunmuş binalarda yanğınsöndürmə hissələrinin daşınması üçün liftlərin nəzərdə tutulmamasına yol verilir);
- ç) yanğın barədə xəbərdarlıq və insanların təxliyə edilməsinin idarə olunması;
- d) insanların fərdi və kollektiv müdafiə və xilas etmə vasitələri;
- e) insanların vaxtında təxliyə edilməsini və onların təhlükəli yanğın faktorlarından müdafiəsini təmin edən həcm-planlaşdırma və texniki həllər;
- f) konstruksiyaların və tamamlama-bəzək materiallarının odadavamlılığının və yanğın təhlükəsinin reqlamentləşdirilməsi;

g) alovun və tüstünün yayılmasını məhdudlaşdıran konstruktiv elementlər (yanğın əleyhinə səddlər, yanğın əleyhinə bölmələr və s.).

6.4.3. Yanğın əleyhinə müdafiə sistemi elementlərinin - idarə olunması, aşağıda göstərilənləri təmin edən yanğın əleyhinə müdafiə sisteminin mərkəzi idarəetmə pultundan (bundan sonra - mərkəzi idarəetmə pultu) həyata keçirilməlidir:

- yanğın əleyhinə müdafiə sistemlərinin idarə olunması;
- yanğın əleyhinə müdafiə sistemi daxil olmayan, yanğın vaxtı binada yanğın təhlükəsizliyi təminatı ilə əlaqəsi olmayan sistemlərin idarə edilməsi;
- insanların təhlükəsizliyinə və yanğının ləğv edilməsinə cavabdeh olan bütün xidmətlərin fəaliyyətinin koordinasiyası.

Mərkəzi idarəetmə pultu əsas girişə yaxın olan binada və ya bilavasitə bina xaricinə çıxışı olan birinci və ya kürsülük mərtəbəsi otaqlarında yerləşdirmək lazımdır. Yanğın əleyhinə müdafiə sisteminin mərkəzi idarəetmə pultu mühəndis xidmətlərinin dispetçer otağı ilə birgə yerləşdirilməsinə yol verilmir.

Mərkəzi idarəetmə pultuyerləşən otaqların qoruyucu konstruksiyaları EI 60-dan az olmayan odadavamlılıq həddinə malik olmalıdır.

Mərkəzi idarəetmə pultu girişində (əsas girişdə) binanın fasadında yanğın əleyhinə müdafiə sistemi mini-sxemi yerləşdirilməlidir.

Mərkəzi idarəetmə pultu elektrik təchizatı 1-ci etibarlılıq kateqoriyası üzrə nəzərdə tutulmalıdır.

Mərkəzi idarəetmə pultu yaxınlıqdakı yanğınsöndürmə hissəsi ilə birbaşa telefon rabitəsinə malik olmalıdır.

6.4.4. Birlikdə vahid yanğın bölməsini təşkil edən atrium və binanın bütün otaqları avtomatik yanğınsöndürmə sistemi və tüstülənmə yanğın siqnalizasiyası ilə təchiz edilməlidir.

Atriumun hündürlüyü 17 m və daha artıq olduqda (döşəmədən interyer daxilindəki örtüyün yuxarı səviyyəsinədək) sprinklelərin su vuranları atrium fəzasına çıxan konstruksiyaların (balkonların, qalereyaların) altında quraşdırılmalıdır. Bu zaman atriumun örtüyündə sprinklelər qurulması tələb olunmur. Drençer pərdəsi tətbiq olunduğu halda, yanğın əleyhinə divar əvəzinə yanğın əleyhinə müdafiə sistemi ilə, həmçinin atriumlu yanğın bölməsindən göstərilən drençer pərdəsi ilə ayrılan yanğın bölməsi də təchiz olunmalıdır.

6.4.5. Yanğın zamanı tüstünün atriumlardan çıxarılması üçün, AzDTN 2.12-2 normativ sənədinin tələblərinə müvafiq olaraq, sorucu ventilyasiya nəzərdə tutulmalıdır. Sorucu sistemlər təbii və ya mexaniki olmalıdır.

6.4.6. Binanın yeraltı hissəsindəki otaqlarının və dəhlizlərinin atriumla əlaqəsi yanğın zamanı ancaq hava basqısı ilə tambur-şlülzlərdən ola bilər.

6.4.7. Atriuma çıxan bütün otaqların ən azı iki təxliyə pilləkənlərinə çıxışı olmalıdır. Ən uzaqda yerləşən otaqların qapılarından pilləkən qəfəsələrinin girişinədək olan məsafələr cədvəl 6.1-də göstərilənlərə müvafiq qəbul olunmalıdır.

6.4.8. Atriuma bitişik otaqların və dəhlizlərin qoruyucu konstruksiyalarının odadavamlılıq həddi EI 45-dən, bu otaqlardan atriuma çıxan qapılarının isə EI 30-dan az olmamalıdır. Drençerli pərdələr ilə mühafizə olunan, odadavamlılıq həddi EI 15-dən az olmayan şüşələnmiş arakəsmələrin və qapıların tətbiq olunmasına yol verilir.

6.4.9. Atriumların örtük konstruksiyalarının yanğın təhlükəliyi sinfi K0 və odadavamlılıq həddi REI 30-dan az olmamalıdır.

6.4.10. Atriumların divarlarının daxili səthlərinin tərtibatı yanmayan materiallardan yerinə yetirilməlidir.

6.4.11. Hündürlüyü 28 m-dən artıq olmayan binalarda zal otaqları və atriumların üzərindəki örtüklərin, o cümlədən işıq keçirən örtüklərin qurulması üçün oddan müdafiə emalı olan ağac konstruksiyaların tətbiq olunmasına yol verilir. Oddan müdafiə emalının keyfiyyəti sınaq zamanı qorunmuş ağacın kütləsinin azalması 13%-dən çox olmamalıdır.

Yanan dam örtüyü işıq keçirən örtüyün kənarından 4 m-dən yaxın olmayaraq layihələndirilməlidir.

6.4.12. Yuxarı işıq fənərləri (zenit fənərləri), tüstünün xaric edilməsi sistemində istifadə olunduqda yanğın vaxtı avtomatik, distansiyalı və əl ilə açılan olmalı, silikat şüşə istifadə edildikdə isə həmçinin aşağıda qoruyucu toru olmalıdır.

Yuxarı işıq fənərləri üçün alovun təsirindən yanan ərintilər əmələ gətirməyən, işıq keçirən üzvi əsaslı materialların tətbiq olunmasına yol verilir.

6.4.13. Havanın kondisiyalaşdırılması sistemi ilə təchiz edilmiş otaqların pəncərələrinin, işıq keçirən örtüklü içəri həyətlərə səmtləşdirilməsinə yol verilir. Bu zaman həmin pəncərələrin odadavamlılıq həddi E 30-dan az olmamalı və ya otağın daxilində, onların üzərində yerləşən avtomatik yanğınsöndürmə sistemi ilə mühafizə olunmalıdır. İkitərəfli səmtlənmiş otaqlarda (üstü örtülü içəri həyətdə və küçəyə) və yanğın söndürənlərin avtonərdivan və avtoqaldırıcılarla küçə tərəfdən içəriyə daxil ola biləcəyi halda, avtomatik yanğınsöndürmənin nəzərdə tutulmamasına yol verilir.

7. İstismar zamanı təhlükəsizlik

7.1. Bina elə layihələndirilməli, tikilməli və avadanlıqla təchiz olunmalıdır ki, bina daxilində və ətrafında hərəkət zamanı, binaya daxil olduqda və binadan çıxdıqda, həmçinin onun hərəkətdə olan elementlərindən və mühəndis avadanlıqlarından istifadə edildikdə, binada işləyənlərin və gəlib-gedən adamların zədə alması riski istisna olunsun.

7.2. Pilləkən marşlarının və rampaların mailliyi və eni, pillələrin hündürlüyü və eni, pilləkən meydançalarının eni, pilləkənlər, zirzəmi, texniki mərtəbələr, istismar olunan çardaq üzrə girişlərin hündürlükləri, döşəmə səviyyəsi fərqləri, həmçinin qapı yerlərinin ölçüləri insanların təhlükəsiz hərəkətini və bina daxilində əşyaların yerlərinin rahatlıqla dəyişdirilməsini təmin etməlidir. Zəruri hallarda tutacaqlar nəzərdə tutulmalıdır. Müxtəlif hündürlüklü və dərinlikli pillələrə malik olan pilləkənlərin tətbiq olunmasına yol verilmir.

7.3. Pilləkənlərdə, balkonlarda, terraslarda, dam örtüyündə və digər təhlükəli hündürlük fərqi olan yerlərdə qoruyucu konstruksiyaların hündürlüyü yığılmağın qarşısının alınması üçün kifayət etməli və 0,9 m-dən az olmamalıdır. Metal qoruyucu konstruksiyalar DÜİST 25772-yə müvafiq olaraq yerinə yetirilməlidir.

Qoruyucu konstruksiyalar arasıkəsilməz olmalı, tutacaqlarla təchiz olunmalı və ən azı 0,3 kH/m yükün qəbul edilməsinə hesablanmalıdır.

7.4. Binalarda kriminal təzahürlərin baş verməsi risklərinin və onların nəticələrinin azaldılmasına yönəlmiş, hüquqa zidd hərəkətlər baş verdiyi zaman mümkün ola biləcək ziyanın minimuma endirilməsinə kömək edən tədbirlər nəzərdə tutulmalıdır. Bu tədbirlər layihə tapşırığında müəyyən olunur.

Onların tərkibinə daxil oluna bilər: partlayışdan mühafizəsi olan konstruksiyaların-tətbiqi, insanların yer dəyişməsinə nəzarət və müşahidə cihazlarının qurulması, mühafizə siqnalizasiyası sisteminin qurulması, insan axınlarının planlı bölünməsi, müxtəlif qoruyucular, nəzarət-buraxılış məntəqələri, giriş qapıları konstruksiyalarının möhkəmlən-dirilməsi, pəncərələrin qorunması qurğuları, çardaq, zirzəmi və digər otaqların texniki təchizatı.

7.5. Xüsusi mühafizə olunan idarə və təşkilatların ərazilərinin perimetri boyu xarici tərəfdən yer səviyyəsindən 2,5 m-dən az olmayan hündürlükdə və bünövrəsi 0,5 m- dən az olmayan dərinlikdə yerləşən hasarı olmalıdır.

Sahənin perimetri boyu hasarın daxili və xarici tərəflərində qurğulardan, ağaclardan və kollardan azad, eni ən azı 3 m olan zolaq nəzərdə tutulmalıdır.

7.6. Mühafizə olunan idarə və təşkilatların yerləşdiyi sahələrə girişlər, növbətçi gözətçi postundan idarə olunan və müvafiq mühəndis mühafizəsi elementləri ilə təmin olunmuş avtomatik açılan darvazalarla təchiz olunmalıdır.

Növbətçi və gözətçi otaqlarından binanın əsas girişinə, həmçinin mümkün olduqda onun ərazisinə daxil olan avtomobil yolu və zirzəmi mərtəbəsi girişlərinə vizual nəzarət təmin olunmalıdır.

7.7. Zirzəmi, kürsülük və birinci mərtəbə otaqlarının, həmçinin əlçatanlıq mümkün olan digər mərtəbə otaqlarının pəncərələrində yanğın təhlükəsizliyi tələblərinə cavab verən barmaqlıqlar nəzərdə tutulmalıdır.

Digər otaqların pəncərələrində barmaqlıqlar layihə tapşırığında nəzərdə tutulduğu hallarda quraşdırılır. Onlar açıla bilən olmalıdırlar.

7.8. Xüsusi otaqlarda saxlanılan qiymətli əşyalara və informasiyaya müdaxilə edilməsinin qarşısının alınması və layihə tapşırığı ilə müəyyən olunan digər məqsədlər üçün bu otaqlarda gücləndirilmiş qoruyucu konstruksiyalar, həmçinin xüsusi qapılar nəzərdə tutulmalıdır.

7.9. Danışıqların məxfiliyinin qorunması üçün, sayı və təyinatı layihə tapşırığı ilə müəyyən olunan kabinetlərin və digər otaqların divarlarına və qapılarına, səsudan materiallardan üzlük vurulmalı, qapılar ikiqat düzəldilməlidir.

7.10. Bina elementlərinin konstruktiv həlli (o cümlədən boşluqların yerləşməsi, konstruksiyalardan boru kəmərləri buraxılan yerlərin hermetikləşdirilməsi üsulları, ventilyasiya dəliklərinin qurulması və istilik izolyasiyasının yerləşdirilməsi) gəmiricilərdən müdafiəni nəzərdə tutmalıdır.

7.11. Binaların mühəndis sistemləri dövlət nəzarət orqanlarının müvafiq normativ sənədlərinin tərkibində və avadanlığı hazırlayan zavodun təlimatlarında göstərilən təhlükəsizlik tələbləri nəzərə alınmaqla layihələndirilməli və quraşdırılmalıdır.

Bununla yanaşı:

- qızdırıcı cihaz hissələrinin və istilik ötürən boru kəmərlərinin insanlar üçün müəssər səthlərinin temperaturu 70⁰ C-dən artıq olmamalıdır. İnsanların toxunuşunun qarşısını alan tədbirlər görüldükdə 90⁰ C-dən artıq olmamalıdır. Digər boru kəmərləri səthlərinin temperaturu isə 40⁰ C-dən artıq olmamalıdır;

- isti havanın temperaturu hava qızdırıcı cihazlarının buraxılış dəliklərindən 10 sm məsafədə 70⁰ C-dən artıq olmamalıdır;

- isti su təchizatı sistemində isti suyun temperaturu 60⁰ C-dən artıq olmamalıdır.

7.12. Seysmik zonalarda tikilən binalardakı aqreqatların və cihazların yerdəyişməsi yanğına və ya partlayışa gətirib çıxara bilərsə, onlar etibarlı şəkildə möhkəmləndirilməlidir.

7.13. 9 və daha çox mərtəbəli binalarda fasadların təhlükəsiz təmir və təmizlənməsi üçün elektrikötürücülü "inşaat səbəti"nin bərkidilmə imkanı nəzərdə tutulmalıdır.

7.14. Dam örtüyü səthi düz müstəvi şəkildə olan 3 və daha çox mərtəbəli binalar, suyun xarici yağış kanalizasiyasına axıdılması üçün daxili su novları sistemi ilə təchiz olunmalıdır. Yağış suları üçün kanalizasiya olmadıqda su yer səthinə axıdılmalıdır. Bu halda qıç vaxtı boruların donmasının qarşısını almaq üçün tədbirlər nəzərdə tutulmalıdır.

7.15. Binaların daxilində tikilmiş quru buxar (sauna) otaqlarının zirzəmilərdə və 100 nəfərdən artıq adam olduğu otaqlarla yanaşı yerləşdirilməsinə yol verilmir.

Daxilində tikilmiş saunalar quraşdırılarkən aşağıdakı tələblərin yerinə yetirilməsi zəruridir:

1. Buxarxanası olan saunanın həcmi 8 m³-dən az və 24 m³-dən çox olmamalı, tutumu isə 10 nəfərədək olmalıdır;

2. Sauna otaqları kompleksi odadavamlılıq dərəcəsi I, II, III olan binalarda 1-ci tip yangından mühafizə arakəsmələri və 2-ci tip mərtəbəarası örtüklərlə, odadavamlılıq dərəcəsi IV olan binalarda - yangından mühafizə arakəsmələri və mərtəbəarası örtükləri REI 60-dan az olmamaq şərtilə ayrılmalıdır;

3. Buxarxana kompleksinin xaricə ayrıca təxliyə çıxışı olmalıdır; çıxışların bilavasitə insanların binalardan təxliyəsi üçün nəzərdə tutulan vestibüllərə, hollara, pilləkən qəfəsələrinə düzəldilməsinə yol verilmir;

4. Elektriklə işləyən buxarının gücü buxarxananın həcminə müvafiq olmalı (həmin buxarını hazırlayan müəssisənin təlimatına uyğun) və müvafiq olaraq 15 kVt-dan artıq olmamalıdır. Elektrik qızdırıcı cihaz 8 saat işlədikdən sonra avtomatik olaraq dayanmalıdır;

5. Buxarxana otaqlarının hündürlüyü 1,9 m-dən az olmamalıdır;

6. Elektrik buxarıdan buxarxana divarının üzlüyünədək olan məsafə 20 sm-dən az olmamalıdır;

7. Tavanın altında, bilavasitə elektrik buxarının üstündə yanmayan istilikizolyasiya-edici lövhənin qoyulması vacibdir. Lövhə ilə tavanın üzlüyü arasındakı məsafə 5 sm-dən az olmamalıdır;

8. Buxarxanada temperatur avtomatik olaraq 110°C-dən çox olmayaraq saxlanılmalıdır;

9. Buxarxanada təbii vurucu-sorucu ventilyasiya nəzərdə tutulmalıdır;

10. Buxarxananın üzlənməsində qatranlı oduncaqdan istifadəyə yol verilmir;

11. Buxarxana otağı perimetr üzrə buxarxanaya girişdə idarə olunan drenjer qurğusu ilə təchiz olunmalıdır;

12. Çəkilməmiş kabellərin mühafizəsi istiyə davamlı olmalı və buxarxanada yol verilən ən yüksək temperatura hesablanmalıdır;

13. Elektrik buxarının idarəetmə pultu quru otaqda buxarxana qarşısında yerləşdirilməlidir;

14. Buxarxanada qapı ilə döşəmə arasında 30 mm-dən az olmamaq şərtilə aralıq nəzərdə tutulmalıdır;

15. Buxarxananın soyunma otaqları tüstü əleyhinə yangınxəbərverici avadanlıqlarla təchiz olunmalıdır.

8. Sanitariya - epidemioloji tələblərin yerinə yetirilməsi

8.1. Binaların layihələndirilməsi və tikintisi zamanı insanların sağlamlığını və ətraf mühitin qorunmasında sanitariya-epidemioloji tələblərin yerinə yetirilməsini təmin edən bu normalarla müəyyən edilmiş tədbirlər nəzərdə tutulmalıdır.

8.2. Bina otaqlarının təbii və süni işıqlandırma səviyyəsi bu sahədə qüvvədə olan DTN 2.04-05 normativ sənədinin tələblərinə müvafiq olmalıdır. Zirzəmi mərtəbələrində yerləşdirilməsinə yol verilən yerləşmələrin (Əlavə 5), həmçinin konfrans zallarının və kuluarların, bədən tərbiyəsi-sağlamlıq məşğələləri üçün otaqların və idman zallarının, masaj və buxarxana otaqlarının, hamamların quru buxar otaqlarının, eləcə də avtodayanacaqların və bufetlərin təbii işıqlandırmasız layihələndirilməsinə yol verilir. Yalnız ikinci işıqlandırma təbii işıqlandırmasız layihələndirilməsinə yol verilən otaqlarda və sağlamlıq komplekslərinin soyunma otaqlarında nəzərdə tutula bilər.

İyul ayında orta aylıq temperaturun 21°C və yüksək olan rayonlarda tikilən binalarda daimi adam olan otaqların, texnoloji və gigiyenik tələblərə əsasən günəş şüalarının düşməsinə və ya otağın həddindən artıq qızmasına yol verilməyən otaqlarda işıq çıxış dəliklərinin oriyentasiyası 130 -315° hüdudlarında olduqda çıxış dəliyi günəşdən qorunma elementləri ilə təchiz olunmalıdır.

8.3. İstilik, ventilyasiya və havanın kondisiyalaşdırılması layihələndirildikdə qüvvədə olan AzDTN 2.12-2 normativ sənədinin tələblərinə riayət olunmalıdır.

8.4. Otaqların mikroiqlim parametrlərini DÜİST 30494-ə müvafiq olaraq qəbul etmək lazımdır. Bu zaman ilin soyuq dövrü üçün olan hesabatda mikroiqlimin optimal parametrləri, isti dövrü üçün isə mikroiqlimin yol verilən parametrləri qəbul edilməlidir.

8.5. Ayrı-ayrı istehsalat-texniki təyinatlı otaqlarda (emalatxanalar, laboratoriyalar, anbarlar, sürətçıxarma-çap) mikroiqlim parametrləri DÜİST 30494-ün tələbləri nəzərə alınmaqla qəbul edilməlidir.

8.6. Xarici havanın otaqlara verilməsi 8.1 cədvəlində nəzərdə tutulmuş həcmədən az olmamalıdır.

Cədvəl 8.1

Otaqlar	Otağa xaricdən daxil olan havanın həcmi (az olmamaq şərtilə)	
	İş vaxtı (iş rejimində)	Qeyri iş vaxtı (dayanma rejimində)
1	2	3
İşçilərin iş otağı	20 m ³ /saat (1 adam üçün) 4 m ³ /saat (1 m ² sahəyə)	0,2 dövr/saat
Kabinetlər	3 m ³ /saat (1 m ² sahəyə)	0,2 dövr/saat
Konfrans zalları, müşavirə zalları	20 m ³ /saat (1 adam üçün)	0,2 dövr/saat
Tütün çəkmək üçün otaqlar	10 dövr/saat	0,5 dövr/saat
Ayaqyolular	25 m ³ /saat (1 unitaz üçün) 10 dövr/saat	0,5 dövr/saat
Duşxanalar	20 m ³ /saat (1 yer üçün)	0,2 dövr/saat
Əlüzyuyanlar	20 m ³ /saat	0,2 dövr/saat
Anbarlar, arxivlər	0,5 dövr/saat	0,5 dövr/saat
Binanın texniki xidmət otaqları: Zərərli maddələr ayrılmayan; Zərərli maddələr ayrılan.	3 dövr/saat Hesabatla, zərərli maddələrin assimilyasiyasına görə	0,2 dövr/saat 0,5 dövr/saat
Qeyd: 1. Mötərizədə yol verilən miqdarlar göstərilmişdir; 2. İşçi otaqlarda və kabinetlərdə, təbii küləklənmə olmadığı halda havanın verilməsi saatda 1 nəfər üçün 60 m ³ olmalıdır.		

8.7. Müstəqil sorucu ventilyasiya sistemi aşağıda göstərilənlər üçün nəzərdə tutulmalıdır:

- sanitariya qovşaqları və tütün çəkmək üçün otaqlar;
- işçi otaqlar, kabinetlər;
- ictimai iaşə müəssisələrinin otaqları;
- istehsalat-texniki təyinatlı otaqlar və anbarlar.

8.8. Sahəsi 35 m²-dən az olan içəri otaqlardan havanın xaric edilməsi onun dəhlizə axması hesabına nəzərdə tutula bilər.

8.9. Qiymətli sənədlər saxlanclarında və depozitarilərdə sifarişçinin tələbi əsasında havanın 3-cü sinif kondisiyalaşdırılması nəzərdə tutulmalıdır.

8.10. İnsanların daimi olduqları otaqlarda havanın resirkulyasiyası ancaq qeyri-iş saatlarında olmalıdır.

8.11. Əməkdaşlarının hesabi sayı 300 nəfərdən az və hündürlüyü 1-3 mərtəbə olan binaların otaqlarında təbii sorucu ventilyasiyanın nəzərdə tutulmasına yol verilir.

8.12. Mexaniki vurucu ventilyasiya sistemi olmayan yerləşgələr üçün tənzimlənən açılan nəfəslilər və ya xarici havanın verilməsi üçün döşəmədən hündürlüyü 2 m-dən az olmayan hava klapanları nəzərdə tutulmalıdır.

8.13. Vahid vurucu ventilyasiya sistemi ilə, hər biri üçün müstəqil vurucu ventilyasiya sisteminin nəzərdə tutulması zəruri olan konfrans zalları, ictimai iaşə müəssisələri yerləşgələri, kinoaparat və akkumulyator otaqları istisna olunmaqla, bütün yerləşgələrin təmin olunmasına yol verilir.

8.14. Havaya tozların və aeroxolların ayrılması mümkün olan maket emalatxanaları və digər yerləşgələrdə, sorucu şkaftan çıxarılan havanın həcmi, şkaftın hesabi boşluğunda hava hərəkətinin sürətindən asılı olaraq cədvəl 8.2-yə müvafiq olaraq müəyyən edilməlidir.

Cədvəl 8.2

İşçi zonada zərərli maddələrin yol verilən həddi konsentrasiyası mq/m ³	Şkaftın hesabi boşluğunda havanın hərəkət sürəti m/san
10-dan artıq	0,5
10-dan 0.1-ə qədər	0,7
0.1-dən az	1
<i>Qeyd. Havaya 1,2 və 3-cü sinif təhlükəli aeroxol və toz buraxılması ilə müşayiət olunan işlər zamanı şkaftın hesabi boşluğunda havanın hərəkət sürəti 1,2-1,5 m/san, partlayış təhlükəli maddələr üçün 1m/san qəbul olunmalıdır.</i>	

8.15. Bilavasitə zərərli maddələr ayrılan yerləşgələrə verilən hava həcmi sorucu sistemlərlə xaric edilən hava həcmnin 90%-ni, dəhliz və hola verilən hava həcmi sorucu sistemlərlə xaric edilən hava həcmnin 10%-ni təşkil etmək ilə nəzərdə tutulmalıdır.

8.16. Bərk məişət tullantıları borusu quraşdırılarkən onun dövrü olaraq yuyulması, təmizlənməsi və dezinfeksiyası üçün şərait yaradılmalıdır.

Bərk məişət tullantıları borusu yerləşgələrin digər tikinti konstruksiyalarına hava və səs keçirilməsini, xidməti otaqlarla yanaşı olmanı istisna edən tərzdə quraşdırılmalı, binaların pilləkən meydançalarındakı bərk məişət tullantıların boşaltma qapaqları rezin materiallı kipləşdiricilərlə təmin olunmalıdır.

Tullantı qəbuledici kameranun girişi binanın və digər otaqların girişindən təcrid olunmalıdır. Qəbuledici kameraların insanların daimi olduğu yerləşgələrin altında və ya ona bitişik yerləşdirilməsinə yol verilmir.

8.17. Liftlərin şaxtaları və maşın yerləşgələri, həmçinin səs-küylü avadanlığı olan digər yerləşgələr, insanların daimi olduğu iş otaqlarına və kabinetlərə bilavasitə birləşdirilməməlidir.

8.18. İşçi yerləşgələrdə Elektrik Hesablama Maşınlarından istifadə olunduqda əməyin mühafizəsi tələbləri nəzərə alınmalıdır.

8.19. Tikinti zamanı istifadə olunan tikinti materiallarının və məmulatlarının uyğunluq sertifikatı olmalıdır.

8.20. Əməkdaşların sayı 800-dən artıq olan elmi-tədqiqat institutlarında, layihə-konstruktor təşkilatlarında, həmçinin yüksək sanitariya-gigiyenik tələblərin qoyulduğu idarə binalarında mərkəzləşdirilmiş yaxud kombinə edilmiş vakuüm tozuducu sistemin layihələndirilməsi zamanı bir qəbuledici klapanın xidmət radiusu 50 metrdən artıq olmamalıdır.

Mərkəzləşdirilmiş və kombinə edilmiş toz yığışdırıcı olmadığı halda tozsoranların filtr təmizləyici kamera qurğuları layihə tapşırığı ilə müəyyənləşdirilməlidir.

9. Enerjiyə qənaət

9.1. Bina elə layihələndirilməli və tikilməlidir ki, onun istismarı vaxtı otaqların mikroiqlimi üçün müəyyən edilmiş tələblər və digər şərtlər yerinə yetirilərkən “Binalar üçün minimum enerji effektivliyi normaları”nın, eləcə də AzDTN 2.12-4 normativ sənədinin tələbləri nəzərə alınmaqla bərpa olunan və olunmayan enerji resurslarının effektiv sərfi təmin olunsun.

9.2. Binanın inşaat konstruksiyalarının istilik mühafizəsi göstəricilərinin müəyyən edilməsi binaların qoruyucu konstruksiyalarının istilik ötürməsinin uyğunlaşdırılmış müqavimətinin normaları üzrə həyata keçirilməlidir. Həmin göstəricilərin isidilmə dövrü müddətində binanın isidilməsinə və ventilyasiyasına istilik sərfinin normativ qiyməti üzrə müəyyən olunmasına yol verilir.

Normalar binanın istilik mühafizəsi üzrə mütləq olan minimal tələbləri müəyyən edir. Bina layihələndirilərkən enerji resurslarından daha səmərəli istifadəyə nail olmaq üçün, istilik mühafizəsi üzrə sifarişçinin təyin etdiyi daha yüksək tələblərin tətbiq olunmasına yol verilir.

9.3. Xarici havanın hesabi parametrləri TN və Q 2.01.01 normativ sənədi üzrə qəbul edilməlidir.

Qoruyucu konstruksiyaların istilik texnikası xarakteristikalarının hesablanması üçün daxili havanın temperaturu 18°C qəbul olunmalıdır.

9.4. Binanın qoruyucu konstruksiyalarının işıqkeçirən səthlərinin sahəsi, divarların ümumi sahəsinin 20%-dən artıq olmamalıdır. Qoruyucu konstruksiyaların uyğunlaşdırılmış müqaviməti $0,56 \text{ m}^2 \cdot ^\circ\text{C}/\text{Vt}$ -dan artıq olduqda işıqkeçirən səthlərin sahəsinin 30%-ə qədər artırılmasına yol verilir.

9.5. Binanın mühəndis qurğuları, havanın temperaturunu avtomatik və əl ilə tənzimləyən sistemlərə malik olmalıdır. Soyuq və isti su, elektrik enerjisi, qaz və istilik təchizatı mərkəzləşdirilmiş şəkildə olduğu zaman və binada müxtəlif təşkilatlara və mülkiyyətçilərə məxsus bir neçə qrup otaqlar olduqda bu cür otaq qruplarından hər biri enerji və su sərfini qeyd edən cihazlar ilə təchiz olunmalıdır.

9.6. Hər bina üçün inşaat konstruksiyalarının istilik mühafizəsi xarakteristikalarını və bina və avadanlıqların enerji istehlakı göstəricilərini əhatə edən istilik enerji pasportu tərtib olunmalıdır.

9.7. Binanın və ya ayrıca otaq qruplarının istilik təchizatı mərkəzləşdirilmiş, (avtonom) və ya fərdi istilik mənbələrindən həyata keçirilə bilər.

10. Uzunömürlülük və təmirəyararlılıq

10.1. İstismar şəraitində binaların yükdaşıyan sisteminin və konstruksiyalarının möhkəmliyi və dayanıqlılığı təmin olunmalıdır.

10.2. Binanın yenidənqurma layihəsində uzunömürlülüüyü müəyyən edilərkən onun müddətini azaldan amillər nəzərə alınmalıdır: binanın istismar şərtlərinin və ətraf mühit şəraitinin dəyişməsi ilə əlaqədar təsirlər və bu amillərin təsirlərinin nəticəsi kimi-yükdaşıyan və qoruyucu materialların fiziki-mexaniki (kimyəvi) xarakteristikalarının dəyişməsi.

10.3. Binanın möhkəmliyini və uzunömürlülüüyünü, həmçinin bütövlükdə binanın xidmət müddətini müəyyən edən, onun təmir olunmayan əsas elementləri müvafiq materiallardan hazırlanan inşaat konstruksiyalarına aid tikinti normalarının tələbləri nəzərə alınmaqla, yol verilən hüdudlarda öz xassələrini saxlamalıdırlar.

10.4. Xidmət müddətləri binanın ehtimal olunan xidmət müddətindən az olan elementlərin, detalların, avadanlıqların, istismar üzrə təlimatda müəyyən olunan təmirələrarası müddətlərə müvafiq olaraq və layihə tapşırığı tələbləri nəzərə alınmaqla dəyişdirilməsi mümkün olmalıdır. Təmirələrarası müddətin müvafiq olaraq artırılması və ya azaldılması üçün qısa müddətli və ya daha uzunmüddətli elementlərin, materialların və ya avadanlıqların tətbiq edilməsi barədə qərar texniki-iqtisadi hesablamalarla müəyyən edilməlidir.

10.5. Konstruksiyalar və detallar mümkün ola biləcək rütubət, aşağı və yüksək temperatur, aqressiv mühit və digər əlverişsiz amillərin təsirlərinə davamlı materiallardan hazırlanmalı və yaxud TN və Q 2.03.11 normativ sənədinə müvafiq olaraq qorunmalıdır.

Zəruri hallarda, konstruksiyaların kifayət dərəcədə hermetikliyi və ya qapalı məkanların ventilyasiyasının və hava qatlarının qurulması yolu ilə yağışın, yaz sularının, qrunut sularının binanın yükdaşıyan və qoruyucu konstruksiyalarının içərisinə daxil olmasının, həmçinin xarici qoruyucu divarlarda kondensasiya nəmliyinin əmələ gəlməsinin qarşısını almaq üçün müvafiq tədbirlər görülməlidir.

Qüvvədə olan TN və Q 2.03.11 normativ sənədinin tələblərinə müvafiq olaraq, zəruri qoruyucu tərkiblər və örtüklər tətbiq olunmalıdır.

10.6. Yığma elementlərin baş-başa birləşmələri və çoxqatlı konstruksiyalar, özüllərin qeyri-bərabər çökməsi və digər istismar təsirlərindən əmələ gələn temperatur deformasiyalarının və güclərinin təsirinə hesablanmalıdır. Baş-başa birləşmələrdə istifadə olunan sıxlaşdırıcı və hermetikləşdirici materiallar mənfi temperaturların təsirindən və islandıqda elastiklik və adgeziya (yapışma) xassələrini saxlamalı və ultrabənövşəyi şüalara davamlı olmalıdırlar. Hermetikləşdirici materialların, konstruksiyaların mühafizə və mühafizə-dekorativ örtük materialları ilə birləşmə yerlərində bir-birinə uyğun olmalıdır.

10.7. Binanın avadanlığına, armaturlara və mühəndis sistemləri cihazlarına və onların birləşmələrinə baxış, texniki xidmət, təmir üçün müyəssərlik təmin olunmalıdır.

Avadanlıqların və boru kəmərlərinin işinə mənfi təsir edə biləcək aşağı temperaturlardan qorunması üçün səmərəli tədbirlər görülməlidir.

10.8. Seysmik təsirlərə, çökmələrə və digər qrunut yerdəyişmələrinə (şaxta qabarması daxil olmaqla) məruz qalan, mürəkkəb geoloji şəraiti olan rayonlarda binaların tikintisi zamanı, mühəndis kommunikasiyalarının girişləri qrunut əsasların mümkün yerdəyişmələrinin kompensasiyasının zəruriliyi nəzərə alınmaqla yerinə yetirilməlidir.

Avadanlıq və boru kəmərləri binanın tikinti konstruksiyalarında elə bərkidilməlidir ki, konstruksiyaların mümkün olan yerdəyişmələri zamanı onların işgörmə qabiliyyəti pozulmasın.

İdarə və təşkilatların inzibati binalarında (şəhər (rayon) icra hakimiyyəti orqanlarının binaları istisna olmaqla) otaqların sahələri üçün yolverilən maksimal ölçülər

Sıra №	Otaqların adı	Ştatda olan işçilərin hesablamaya sayına görə otaqların sahələri, m ²			
		50-yə qədər	50-dən 100-ə qədər	100-dən 200-ə qədər	200 və daha çox
1	2	3	4	5	6
1	Rəhbərlik üçün otaqlar:				
	Rəhbərin otağı;	36	45	54	60
	Rəhbərin müavininin otağı;	28	36	45	54
	Rəhbərin köməkçisinin otağı;	14	14	14	18
	Rəhbərin qəbul otağı;	14	20	24	36
	Rəhbərin müavininin qəbul otağı;	14	16	18	24
	Aparatın rəhbərinin otağı;	20	24	28	32
	İdarə rəisinin (şöbə müdirinin) otağı;	16	18	20	22
	Ştatda olan bir əməkdaşa düşən sahə (xüsusi mebel nəzərə alınmadan).	8	8	8	8
2	Konfrans zalı	-	-	-	150
3	Konfrans zalının yardımçı otaqları	-	-	-	20
4	Konfrans zalının kuluvarları	-	-	-	50
5	Müşavirə zalı	40	70	120	60
6	İctimai təşkilatlar (həmkarlar təşkilatı) üçün otaq	-	-	20	30
7	Arxiv	12	20	25	30
8	Texniki kitabxana	-	30	36	50
9	Elektroqrafik sürətçıxarma və cildlənmə otağı	-	18	30	36
10	Videomüşahidə avadanlığı üçün otaq	10	10	12	12
11	Vestibül	20	30	60	90
12	Bufet-yeməcxana	20	30	70	90
13	Sanitariya qovşağı	12	20	40	60
14	Xidmət personalı üçün otaq	10	10	10	12
15	Təmir emalatxanası	-	-	30	36
16	Anbar otağı	12	16	24	24
17	Təmizlik işləri üçün inventar otağı	6	6	8	8
18	Mühafizə xidməti üçün otaq	12	12	12	12

Şəhər (rayon) icra hakimiyyəti orqanlarının inzibati binalarında otaqların sahələri üçün yolverilən maksimal ölçülər

Sıra №	Otaqların adı	Ştatda olan işçilərin hesabi sayına görə otaqların sahələri, m ²			
		50-yə qədər	80-dən 100-ə qədər	130-dan 150-yə qədər	150 və daha çox
1	2	3	4	5	6
1	Rəhbər üçün otaqlar:				
	İcra hakimiyyəti başçısının otağı;	36	40	45	54
	İcra hakimiyyəti başçısının müavininin otağı;	26	32	36	45
	Aparat rəhbərinin otağı;	20	24	28	32
	İcra hakimiyyəti başçısının qəbul otağı;	14	18	24	32
	İcra hakimiyyəti başçısının müavininin qəbul otağı;	14	16	18	24
	Şöbə müdirinin otağı;	16	16	16	16
Ştatda olan bir əməkdaşa düşən sahə (xüsusi mebel nəzərə alınmadan).	8	8	8	8	
2	Konfrans zalı	80	100	120	140
3	Konfrans zalının yardımçı otaqları	12	12	16	20
4	Konfrans zalının kuluvarları	-	40	50	60
5	İclas zalı	-	-	60	60
6	Qəbula gələnlər üçün danışıq otağı	20	25	30	35
7	Qəbula gələnlər üçün gözləmə otağı	20	40	40	50
8	İctimai təşkilatlar (həmkarlar təşkilatı) üçün otaq	16	24	30	30
9	Arxiv	12	14	18	18
10	Kitabxana	20	30	35	40
11	Videomüşahidə avadanlığı üçün otaq	10	10	12	12
12	Vestibül	40	60	70	80
13	Bufet-yeməkhana	30	60	70	90
14	Sanitar qovşağı	16	35	40	50
15	Xidmət personalı üçün otaq	10	10	10	10
16	Təmir emalatxanaları	-	-	15	15
17	Anbar otağı	12	12	12	14
18	Təmizlik işləri üçün inventar otağı	6	6	6	6
19	Mühafizə xidməti üçün otaq	10	10	10	10

Paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslərin və büdcə təşkilatlarının inzibati binalarında otaqların sahələri üçün yolverilən maksimal ölçülər

Sıra №	Otaqların adı	Ştatda olan işçilərin hesabi sayına görə otaqların sahələri, m ²				
		50-yə qədər	50-dən 100-ə qədər	100-dən 200-ə qədər	200-dən 300-ə qədər	300 və daha çox
1	2	3	4	5	6	7
1	Əsas təyinatlı otaqlar (iş otaqları, kabinetlər və qəbul otaqları)	350	700	1400	2100	2800
2	Konfrans zalı	-	-	-	150	200
3	Konfrans zalının yardımçı otaqları	-	-	-	20	30
4	Konfrans zalının kuluvarları	-	-	-	50	60
5	Texniki (elmi) şuranın müşavirə zalı	40	50	80	80	80
6	İctimai təşkilatlar (həmkarlar təşkilatı) üçün otaq	-	-	18	20	30
7	Arxiv	15	30	50	50	70
8	Elmi-texniki kitabxana	15	35	50	80	100
9	Videomüşahidə avadanlığı üçün otaq	10	10	12	12	12
10	Vestibül	20	30	60	90	120
11	Bufet-yeməxana	20	30	80	100	120
12	Sanitar qovşağı	14	20	40	60	80
13	Xidmət personalı üçün otaq	10	10	10	12	15
14	Təmir emalatxanaları	-	20	30	36	36
15	Anbar otağı	12	12	20	25	30
16	Mühafizə xidməti üçün otaq	10	10	10	10	10
17	Təmizlik işləri üçün inventar otağı	6	6	6	8	10

***Qeyd.** Layihə tapşırığına Elmi-Tədqiqat İnstitutlarında aspirantların və ixtisas səviyyələrini artıran kadrların məşğələləri, xüsusi təyinatlı elmi-texnoloji avadanlığın quraşdırılması üçün əlavə otaqlar nəzərdə tutula bilər.*

Məhkəmə və prokurorluq orqanlarının inzibati binalarında otaqların sahələrinin tövsiyə olunan maksimal ölçüləri

Sıra №	Otaqların adı	Əhalinin hesabi sayına görə (min.nəfər) otaqların sahələri, m ²			
		30-a qədər	30-40	40-75	75 və daha çox
Məhkəmə binalarında					
		1 zal	2 zal	3 zal	4 ≤ zal
1	Məhkəmə iclas zalları: - mülki işlər üçün; - cinayət işləri üçün.	DQT 3.02-104, Cədvəl 1			
2	Müşayətedici otaqlar: - iclas otağı; - şahid otağı; - proses iştirakçıları (vəkil və prokuror) üçün otaq; - ictimayət üçün hol (kuluar); - aparat otağı.	DQT 3.02-104, Cədvəl 2			
3	Hakimlərin işçi otağı	DQT 3.02-104, Cədvəl 3			
4	Məhkəmənin texniki aparatının işçi otaqları	DQT 3.02-104, bənd 5.22 - 5.34			
5	Müttəhimlər və konvoy üçün otaqlar qrupu	DQT 3.02-104, bənd 5.35 - 5.37			
6	Köməkçi və xidmətedici təyinatlı otaqlar	DQT 3.02-104, Cədvəl 4			
Prokurorluq orqanlarının binalarında					
1	Prokurorun otağı	18	20	20	20
2	Qəbul otağı-katibin otağı	16	18	18	18
3	Prokurorun köməkçilərinin otaqları	14	14	<u>30</u> (2x15)	<u>45</u> (3x15)
4	Prokurorun müavinlərinin otaqları	14	18	18	18
5	Kriminalist, müstəntiq, ekspertlərin otaqları	15	<u>30</u> (2x15)	<u>45</u> (3x15)	<u>60</u> (4x15)
6	İclas zalı	50	50	60	60
7	Dəftərxana	14	16	18	18
8	Fotolaboratoriya	10	10	12	14
9	Kriminalistika kabineti			24	24
10	Maddi sübutlar otağı	12	24	24	24
11	Arxiv	9	9	9	12
Ümumi otaqlar					
1	Vestibül və foye-hollar	60	80	100	160
2	Qarderob	10	12	18	20

3	Növbətçi mühafizəçinin otağı	10	10	10	10
4	Anbar otağı	6	8	10	12
5	Sanitar qovşaqları	16	18	20	24

İdarə və təşkilatların zirzəmi və kürsülük mərtəbələrində yerləşdirilməsinə yol verilən otaqlarının siyahısı

Yeraltı mərtəbələr:

Boylər; su kəməri və kanalizasiya nasosxanaları; ventilyasiya və havanın kondisiyalaşdırılması kameraları; binaların mühəndis və texniki avadanlıqlarının qurulması və idarə olunması üçün idarəetmə qovşaqları və digər otaqlar; liftlərin maşın bölmələri, yanğın söndürmə sistemləri avadanlıqları üçün otaqlar.

1-ci yeraltı (zirzəmi) mərtəbələr:

1. İdman zalları və bədən tərbiyəsi-sağlamlıq məşğələləri üçün otaqlar;
2. Avtodayanacaqlar;
3. Birinci mərtəbədən xaricə çıxışı olan vestibül; qarderoblar, ayaqyolular, əlüzyuyanlar; tütün çəkmək üçün otaqlar; soyunub-geyinmə otaqları və saunalardakı duş otaqları; qadınların şəxsi gigiyena kabinələri;
4. Yardımcı otaqlar və anbar otaqları (tezalışan və yanar mayelərin saxlanması üçün olan otaqlardan başqa);
5. Ticarət sahəsi 400 m²–dək olan ərzaq və qeyri-ərzaq mallarının ticarət köşkləri məkanları;
6. Yeməxanalar, bufetlər, qida qəbulu otaqları;
7. Layihə institutlarının maket emalatxanaları, binaların mühəndis xidməti emalat-xanaları;
8. Radio qovşaqlar; laboratoriyalar; qapalı televiziya sistemləri üçün otaqlar.

Kürsülük mərtəbələri:

1. Yeraltı mərtəbələrdə yerləşdirilməsinə yol verilən bütün otaqlar;
2. Buraxılış büroları, məlumat büroları, qeydiyyat otaqları, dəmir yolu biletləri və aviabiletlərin satışı üzrə kassalar;
3. Əməliyyat və kassa zalları;
4. İşçi (ofis) otaqları;
5. Surətçıxarma və təcili çapetmə otaqları;
6. Quru buxar hamamları.

Qeyd. *Döşəməsi səkinin planlaşdırma səviyyəsindən 0,5 m-dən artıq olmayaraq aşağıda yerləşən kürsülük mərtəbəsində tibb məntəqəsi istisna olmaqla digər müəssisələrin otaqlarının yerləşdirilməsinə yol verilir.*

MÜNDƏRİCAT

1. Tətbiq sahəsi	1
2. Normativ istinadlar	1
3. Əsas anlayışlar.....	2
4. Ümumi müddəalar	3
5. Otaqlara tələblər.....	5
6. Yanğın təhlükəsizliyi	7
6.1 Əsas müddəalar.....	7
6.2 İnsanların təhlükəsizliyinin təmin edilməsi	7
6.3 Yanğının yayılmasının qarşısının alınması	9
6.4 Atriumların layihələndirilməsinə tələblər	12
7. İstismar zamanı təhlükəsizlik	14
8. Sanitariya - epidemioloji tələblərin yerinə yetirilməsi.....	16
9. Enerji qənaəti	19
10. Uzunömürlülük və təmirəyararlılıq	19
Əlavə 1. İdarə və təşkilatların inzibati binalarında (şəhər (rayon) icra hakimiyyəti orqanlarının binaları istisna olmaqla) otaqların sahələri üçün yolverilən maksimal ölçülər.....	21
Əlavə 2. Şəhər (rayon) icra hakimiyyəti orqanlarının inzibati binalarında otaqların sahələri üçün yolverilən maksimal ölçülər	22
Əlavə 3. Paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslərin və büdcə təşkilatlarının inzibati binalarında otaqların sahələri üçün yolverilən maksimal ölçülər	23
Əlavə 4. Məhkəmə və prokurorluq orqanlarının inzibati binalarında otaqların sahələrinin tövsiyə olunan maksimal ölçüləri	24
Əlavə 5. İdarə və təşkilatların zirzəmi və kürsülük mərtəbələrində yerləşdirilməsinə yol verilən otaqlarının siyahısı	26